

**Саралау және даралау принциптеріне
негізделген ата-аналардың білім беру
мазмұнын жаңартудың заманауи тәсілдері**

ДИФФЕРЕНЦИАЦИЯ ДЕГЕНІМІЗ:

Дифференциация (лат. differentia-айырмашылық) дегеніміз - бүтінді әртүрлі бөліктерге, пішіндерге, кадамдарға бөлу. Психологиялық-педагогикалық тұрғыдан саралау білім алушылардың бейімділіктерін, мүдделері мен қабілеттерін анықтау үшін оңтайлы жағдайлар жасауға ықпал етеді; әлеуметтік –қоғаммен қарым-қатынасында әр адамның мүмкіндіктерін ұтымды пайдалану мақсатында қоғамның шығармашылық, зияткерлік, кәсіби әлеуетін қалыптастырады; дидактикалық-білім беру процесінің субъектілерін түбегейлі жаңа мотивациялық негізде сараланған оқытудың әдістемелік жүйесін құруды көздейді.

Дифференциация дегеніміз - оқуы әртүрлі тәсілдермен құрылған білім алушыларды жеке топтарға бөлу. Шындығында, дифференциация ұғымы тереңірек және кеңірек. Дифференциация жағдайында қатысушылар ерекшеліктеріне сәйкес келетін, топтарға негізделген оқу процесін құру. Даралау - бұл оқыту жүйесінің барлық формалары мен әдістерімен қатысушылардың жеке психологиялық ерекшеліктерін есепке алу және дамыту процесі.

САРАЛАНҒАН ОҚЫТУДЫҢ ҚАЖЕТТІ ШАРТЫ - ҚАТЫСУШЫЛАРДЫҢ ЖҮЙЕЛІ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ- ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ДИАГНОСТИКАСЫ, АЛ МҰҒАЛІМНІҢ АЛГОРИТМІ КЕЛЕСІДЕЙ БОЛАДЫ

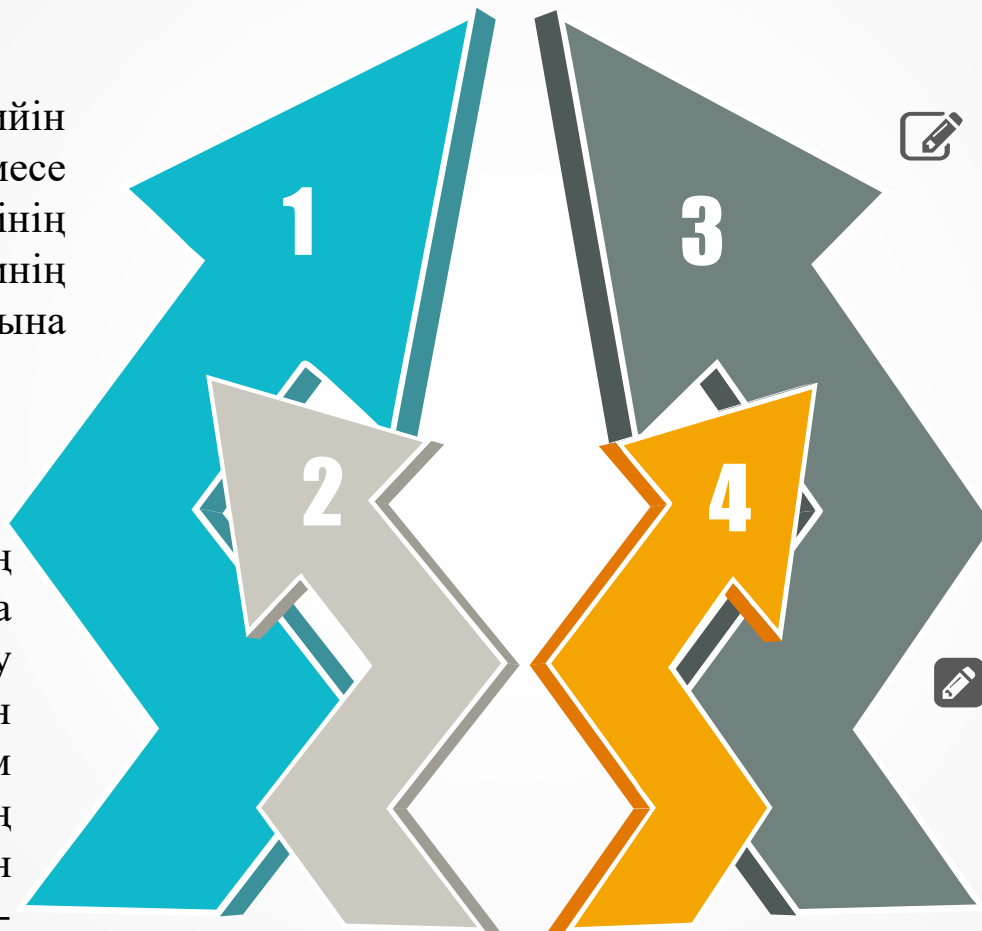
САРАЛАНҒАН ОҚЫТУДА МҰҒАЛІМНІҢ ӘРЕКЕТ ЕТУ АЛГОРИТМІ (2-НҰСҚА)

1 кезең – саралау критерийін анықтау. Критерийді немесе саралау критерийлерінің жиынтығын таңдау мұғалімнің алдына қойған мақсаттарына байланысты.

2 кезең - қатысушылардың белгіленген критерий бойынша жүйелі диагностикасы. Оқу мүмкіндіктерінің компоненттерін диагностикалау негізінде мұғалім оқу процесін ұйымдастырудың тиімділігін ғана емес, сонымен қатар әр қатысушының оқу-танымдық іс-әрекетінің сәттілігін бағалай алады.

3 кезең - диагностика нәтижелері бойынша қатысушыларды типологиялық топтарға бөлу. Бұл кезеңде мұғалім педагог психологтармен бірлесіп «Сыныптың диагностикалық картасы» негізінде әр қатысушының оқу мүмкіндіктерінің деңгейін, оның өзін-өзі бағалауының сенімділік дәрежесін, өзі жататын типологиялық топты анықтайды.

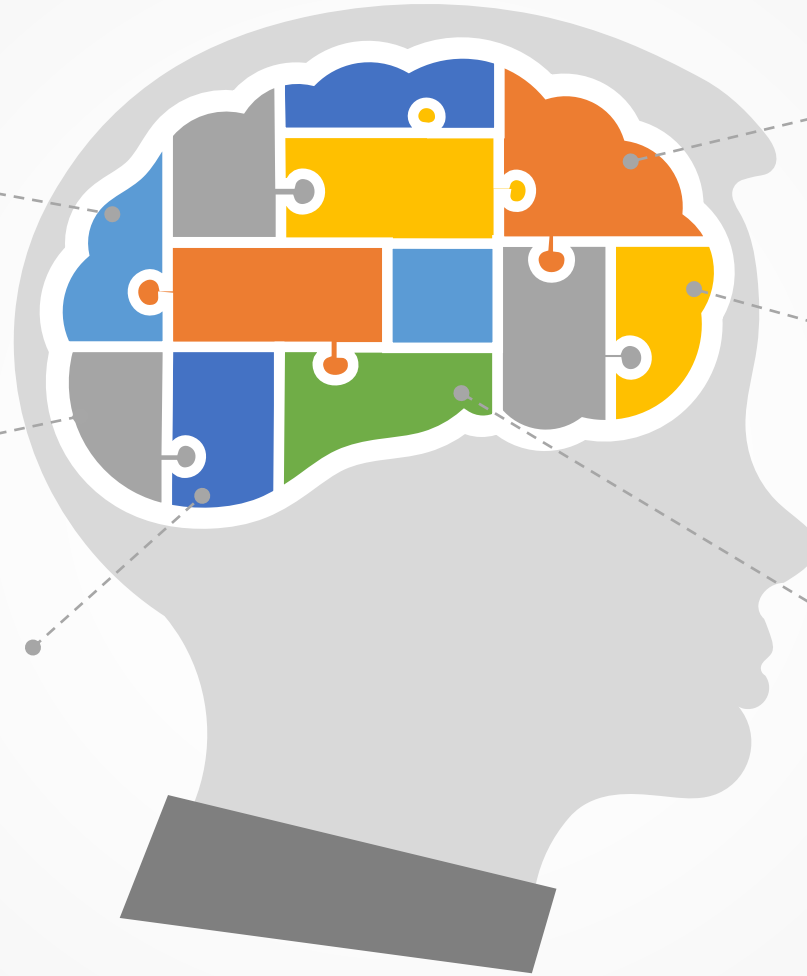

4 кезең - саралау әдістерін таңдау. Осы кезеңде мұғалім әр типологиялық топ үшін қатысушыларды оқытуды ұйымдастырудың педагогикалық стратегиясын таңдайды. Педагогикалық стратегиялар - "қолдау", "ынталандыру", "басшылық", "ынтымақтастық", "бірлесіп құру" - оқытушы мен қатысушылардың өзара әрекеттесуінің ұйымдастырушылық сценарийін анықтайды.

САРАЛАП ОҚЫТУДАҒЫ НЕГІЗГІ СТРАТЕГИЯЛАР

"Қолдау" стратегиясы келесі ерекшеліктермен сипатталады:

- сәттілік жағдайын жасау;
- таным объектісін қабылдауға орнату;
- қатысушының санасын тыныштық күйіне келтіру;
- импровизация негізінде нұсқаулар бойынша қызмет;
- жетістіктерді бекіту және талдау;
- білімді дайын түрде беру, оларды бұрын алған біліммен салыстыруды ұйымдастыру;
- оқу-танымдық қызметті басқарудың түзету-компенсаторлық принципі.

"Ынталандыру" стратегиясы-бұл қызметтің

мақсаты мен оның ережелерін білу процесін ұйымдастыру, атап айтқанда:

- әрекет моделін құру;
- орындалған әрекеттің үлгілерін көрсету;
- іс-әрекетті жүзеге асыру және оның үлгіге сәйкестігін мұқият тексеру;
- іс-әрекеттің барлық кешенін қатесіз орындаудағы жаттығулар.

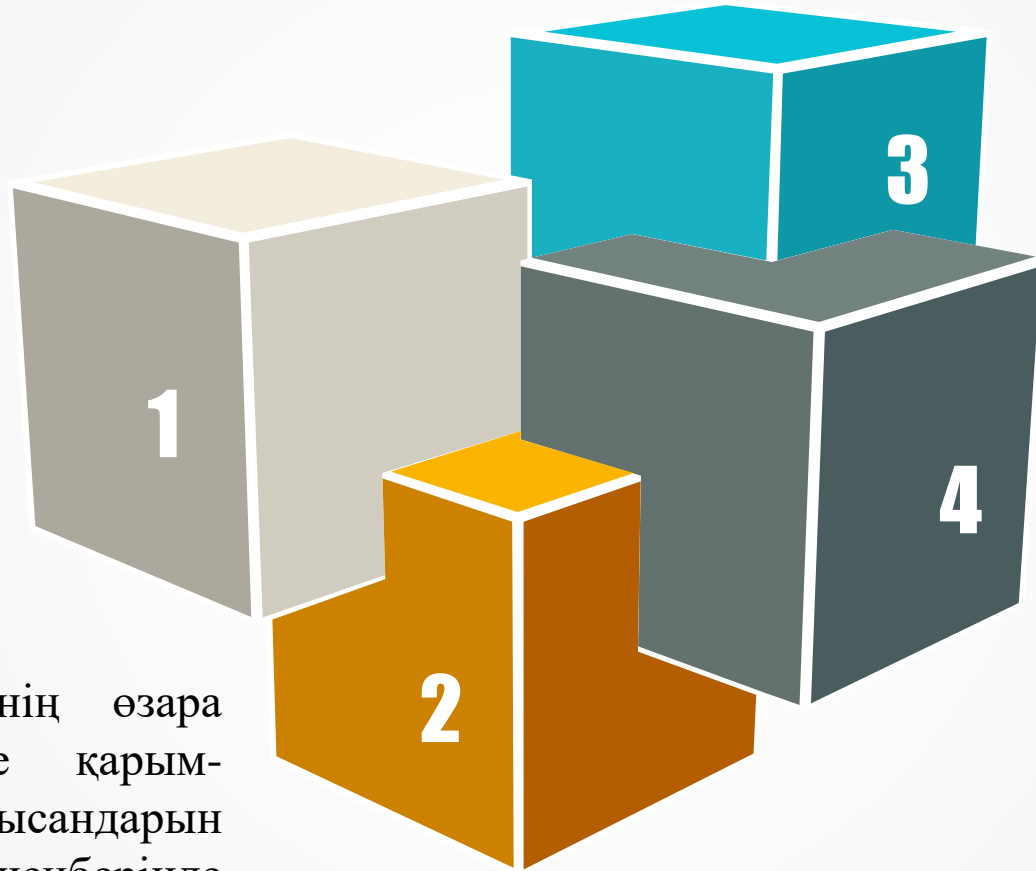

Ересектерге арналған қосымша білім беру жүйесінде шараның мақсатына, ерекшелігіне, оқыту кезеңіне және қатысушылардың ерекшеліктеріне байланысты оқытудың әртүрлі формалары, әдістері мен тәсілдерін қолдануды қамтиды. Зерттеу көрсеткендей, ең үлкен нәтижелерге қол жеткізуге ықпал ететін әдістер:

Оқытудың әдістерін процесіне кіріспе.

белсенді дайындау

Проблемалық оқытудың әртүрлі формалары мен әдістерін қолдану;

Оқу тапсырмаларының мазмұны мен күрделілік дәрежесінің дозалануы, оқытудың ұйымдастырушылық нысандары мен әдістерінің ерекше үйлесімі көзделетін жеке-сараланған оқытуды енгізу;

Бірлескен оқу іс-әрекетінің өзара байланысты түрін және қарым-қатынастың диалогтық нысандарын қоса алғанда, оқу сабағы шеңберінде оқытудың топтық нысандарын қолдану;

САРАЛАНҒАН ОҚЫТУДАҒЫ ҚОСЫМША ӘДІСТЕР

Пікірталастар, пікірталастар, әңгімелер, проблемалық сұрақтар қою және т.б. зерттелетін мәселелерді әртүрлі тұрғыдан қарастыруға, оларды шешудің теориялық тәсілдерін ескере отырып, проблемалық тапсырмалар мен тыңдаушыларға арналған сұрақтарды тұжырымдауға мүмкіндік береді.

Оқытудың белсенді әдістері (іскерлік және рөлдік ойындар) білім алушылардың коммуникативтік қабілеттерін, толеранттылығын, шағын топтарда жұмыс істеу қабілетін, ойлаудың дербестігін қалыптастыруға көмектеседі, алдағы кәсіби қызметке барынша жақын жағдайларды шешу үшін жағдай жасайды.

Жоба әдісі тапсырманы орындау ұзақ уақытты қажет ететін, бастапқы материалды жинауға, сауалнамалар мен бақылаулар жүргізуге байланысты болған кезде қолданылады. Бұл әдіс білім берудің белсенді негізін құруға, білімнің кәсіби қызмет саласына ауысуын қамтамасыз етуге, болашақ маманның санасын қалыптастыруға және оның мақсаттылығы мен өмірлік стратегиясына әсер етуге мүмкіндік береді. Бұл адамдар арасындағы қарым-қатынас пен өзара әрекеттесу психологиясына негізделген оқытуды ұйымдастырудың тиімді әдістерінің бірі.

Ересек білім алушылармен жұмыста оқытушы түрлі тәсілдерді қолдана алады: тыңдаушыға өз бетінше таңдау үшін балама ұсыну (оған өз позициясын таңу емес), дауыстап бірлесіп ойлау (қандай да бір шешім қабылдау кезінде), кеңес (егер тыңдаушыға қажет болса), жігерлендіру қабылдау (егер сабақ барысында тыңдаушы өз қабілеттеріне сенімсіздік сезінсе, толқу), тыңдаушының жетістіктеріне таңдану (оның жетістіктерін таңу), еске салғышты қабылдау (тыңдаушыға қандай да бір тапсырманы орындауға жұмылдыруға көмектеседі), ұсыныс қабылдау (егер тыңдаушының өзін-өзі бағалауы төмен болса) және т. б.

ДИФФЕРЕНЦИАЦИЯНЫҢ ОҢ ЖАҚТАРЫ

балаларды теңестіру мен орташалаандыруды алып тастау;

пәндік материалды жеңілдету және игеру үшін балаларды қатысушылардың қабілеттері бойынша тең топтарға біріктіру;

топтарында оқу мотивациясының деңгейін арттыру; оқу жетістіктерінің жоғары және жеткілікті деңгейі;

МҰҒАЛІМ МҮМКІНДІК АЛАДЫ:

қойылған мақсаттар мен міндеттерге жетуге тез адымдау;

әр ата-ананың кері байланысын білу;

сабақта барлық қатысушыларды қамту

Даралау-бұл жеке көзқарас принципін жүзеге асыру, бұл әр қатысушының әлеуетті мүмкіндіктерін іске асыру үшін оңтайлы жағдай жасауға мүмкіндік беретін қатысушылардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, оқу процесін ұйымдастыру.

Оқытуды даралау контекстінде "саралау" ұғымы жеке тұлғаның ерекшеліктерінен, оның жеке қасиеттерінен туындайды.

Сабақтарда сараланған оқытуды енгізу кезінде оны жүзеге асыруға жағдай жасау қажет:

- топтарының жеке және типологиялық ерекшеліктерін терең зерттеу;
- оқу материалын талдай білу, қатысушылардың әртүрлі топтары кездесетін мүмкін қиындықтарды бөліп көрсету;
- әр түрлі топтарға және жеке қатысушыларды сұрақтарды қоса алғанда, технологиялық картаны құру;
- қатысушылардың әртүрлі топтарын оқытуды "бағдарламалау" қабілеті;
- Қатысушыларға тапсырмаларды орындау, тапсырмаларды шешу кезінде оның мазмұнын, түрін, формасын таңдауға мүмкіндік беретін оқу процесін ұйымдастыру;
- жедел кері байланысты жүзеге асыру, қатысушыларды тыныштандыратын сабақта осындай атмосфераны құру; оқу жетістігінің мотивациясын құру;
- Қатысушыны білім беру қызметіне белсенді ынталандыру, оның мазмұны мен формалары қатысушыға білім алу барысында өзін-өзі тәрбиелеу, өзін-өзі дамыту, өзін-өзі көрсету мүмкіндігін қамтамасыз етуі керек.

САРАЛАП ОҚЫТУДЫ ҚАТЫСУШЫЛАРДЫ ТОПҚА БӨЛУ КРИТЕРИЙЛЕРІ:

- жас құрамы бойынша (мектеп сыныптары, жас параллельдері, әр түрлі жастағы топтар);
- жынысы бойынша (ерлер, әйелдер, аралас сыныптар, командалар, мектептер);
- тұлғалық-психологиялық типтер бойынша (ойлау түрі, мінездің екпіні, темперамент және т. б.);
- денсаулық деңгейі бойынша (дене шынықтыру топтары, көру, есту қабілеті нашар топтар, аурухана кассалары).

АТА-АНАЛАРДЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУ ОРТАЛЫҒЫНДА АТА-АНАЛАРДЫ ҚОЛДАУДА САРАЛАУ КРИТЕРИЙЛЕРІ

**Құмар ойындары –
тәуелділік қақпаны**

Балалардың компьютерлік ойындарға тәуелділігін қалай жеңуге болады?

1. Саралау критерийлері:

Баланың ойынға тәуелділігінің

- Жоғары деңгейі
- Орта деңгейі
- Төмен деңгейі

2. Қатысушылардың белгіленген критерий бойынша диагностикасы

«Ата-аналарға арналған баланың интернетке тәуелділігі туралы тест»

Диагностика нәтижесін талдау

3. Диагностика нәтижесі бойынша қатысушыларды топқа бөлу

1-топ: Баланың интернетке тәуелділігінің жоғары деңгейі

2-топ: Баланың интернетке тәуелділігінің орта деңгейі

3-топ: Баланың интернетке тәуелділігінің төмен деңгейі

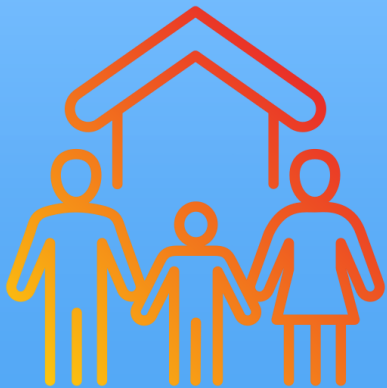
4. Педагогикалық стратегияны және әдісті таңдау

Дискуссия, топтық жұмыс, ынтымақтастық стратегиясы

АТА-АНАЛАРДЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУ ОРТАЛЫҒЫНДА АТА-АНАЛАРДЫ ҚОЛДАУДА САРАЛАУ КРИТЕРИЙЛЕРІ

Тәлімменен өрілген біздің дәстүр

Дәстүрлер отбасылық әл ауқаттың негізі ретінде

1. Саралау критерийлері:

Отбасының құрамы бойынша

Отбасында атасы мен әжесінің болуы

Отбасылық мерекелер бойынша

2. Қатысушылардың белгіленген критерий бойынша диагностикасы

- Әлеуметтік педагогпен алдын ала отбасы картасы, қатысушының әлеуметтік картасы талданады
- Ата-аналардың әрқайсысымен бөлек ашық және шынайы әңгімелер өткізіңіз. Олардан әсіресе құнды отбасылық дәстүрлер туралы сұраңыз.
- Олар үшін қандай оқиғалар, мерекелер, әдет-ғұрыптар мен рәсімдердің ерекше маңызы бар екенін анықтаңыз.

3. Диагностика нәтижесі бойынша қатысушыларды топқа бөлу

1-топ: Жалпы дәстүрлер

2-топ: Әкем салған ізімен

3-топ: Анам салған ізбенен

4. Педагогикалық стратегияны және әдісті таңдау

Топқа сәйкес әдісті анықтау

АТА-АНАЛАРДЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУ ОРТАЛЫҒЫНДА АТА-АНАЛАРДЫ ҚОЛДАУДА САРАЛАУ КРИТЕРИЙЛЕРІ

**Сен жанбасаң
лапылдап...**

**Балаға мамандық
таңдауға қалай
көмектесуге
болады?**

Сабақ мазмұны:

- Кәсіп - өзін-өзі жүзеге асырудың негізі
- Темперамент, қабілет, мінездің ерекшеліктерін ашу – өзін көрсетудің кілті
- *Ұлы жол үйіңнің табалдырығынан басталады.* Балаңызға мамандық пен кәсіп түрлерін таңдауда қалай көмектесуге болады
- Жоғары сынып қатысушысының болашағын анықтауына кедергі болатын қиындықтар
- Бойындағы бейімділікті дәл табу - өмірдегі бақыт пен табыстың негізі

Критерийлер:

- Ата-аналарды темпераменті бойынша топтарға бөлу;
- Ата-аналарды мамандықтарына бөлу;
- Ата-аналардың балаларының таңдау пәнідері;
- Мамандыққа бейімділігі бойынша және т.б.

ҰСЫНЫМДАР

Аудиторияны талдау:

Ересектердің бұрынғы тәжірибесі мен білім деңгейін зерттеңіз.

Оқу стильдері мен оқыту әдістеріне қатысты олардың қалауларын біліңіз.

Оқыту стильдерінің әртүрлілігін ескеру:

Дәрістер, топтық талқылаулар, жобалық тапсырмалар және практикалық жаттығулар сияқты әртүрлі оқыту әдістерін қолданыңыз.

Оқытудың әртүрлі стильдерін қанағаттандыру үшін әртүрлі форматтағы материалдарды (мәтін, аудио, бейне) қамтамасыз етіңіз.

Жеке оқу жоспарлары:

Ересектердің ерекше мақсаттары мен қажеттіліктерін ескере отырып, жеке оқу жоспарларын жасаңыз.

Олардың қызығушылықтары мен қажеттіліктеріне сәйкес оқу бағыты мен қарқынын таңдауға мүмкіндік беріңіз.

Кері байланыс және бағалау:

Ересек қатысушытерге олардың үлгерімін бағалауға және дағдыларын жақсартуға көмектесу үшін жүйелі және сындарлы кері байланыс беріңіз.

Нақты тәжірибемен байланыс:

Ересектердің нақты тәжірибесімен байланысты материалдар мен тапсырмаларды біріктіріңіз.

Жаңа білімді өз өмірінде немесе жұмыс саласында қалай қолдануға болатындығын көрсетіңіз.

Оқу процесін ұйымдастырудағы икемділік:

Оқу уақыты мен қарқынын таңдауға мүмкіндік беріңіз.

Ересектерге олардың кестесіне сәйкес келетін оқу форматын таңдауға мүмкіндік беріңіз.

Оқу процесіне белсенді қатысу:

Ересек қатысушытердің оқу процесіне белсенді қатысуына ықпал етіңіз.

Ересектер арасында тәжірибе алмасу мүмкіндіктерін қамтамасыз етіңіз.

Оқытуды даралау технологиясы білім беру процесінің барлық деңгейлері мен буындарын қамтитын динамикалық жүйелермен ұсынылған.

Оқытуды даралау технологиясының негізгі жіктеу сипаттамалары мыналар болып табылады:

- бұл оқытудың барлық деңгейлерінде қолданылады;
- гуманистік философияға негізделген;
- Қатысушының кешенді био-әлеуметтік-психогендік дамуын қарастырады;
- оқу материалын игерудің ассоциативті-рефлекторлық тұжырымдамасына бағытталған;
- альтернативті, академиялық, клубтық және жеке-топтық ұйымдық нысандармен ұсынылған;
- балаға адамгершілік - тұлғалық көзқарасы бар;
- оқытудың басым әдістері-бағдарламалау, өзін-өзі дамыту және шығармашылық;
- жаңғыртудың негізгі бағыты оқыту-балама;
- қатысушылардың барлық санаттарына бағытталған, қатысушылардың танымдық белсенділігін дамытуға және оқуға деген ынтасын арттыруға бағытталған.

Оқу және әдістемелік материалдарды әзірлеу, оқу жоспарын қалыптастыру кезінде ересек қатысушытердің жас ерекшеліктерін ескеру қажет:

- ересек адамның танымдық саласының ерекшеліктері (абстракциялау, талдау және кіретін ақпаратты синтездеу қабілеті);
- ересектер өзін-өзі ұйымдастырады және білім алуға ынталы; эмоционалды тұрақты, осыған байланысты олар мұғаліммен байланыстың болмауына, танымдық процестерге оңай төзеді (ойлау, есте сақтау, қабылдау) ересек адамда балаға немесе жасөспірімге қарағанда өнімділігі төмен;
- ересек адамның әлеуметтік тәжірибесі және білім беру моделіне тұрақты көзқарасы бар, осыған байланысты оның көзқарастары кейде қазіргі білім беру жүйесіне қайшы келеді.

ЖЕКЕ ЕРЕКШЕЛІКТЕРДІҢ ДИАГНОСТИКАСЫ

Ақпаратты басым қабылдау арнасы бойынша:

- көрнекіліктер (негізінен көру арқылы қабылданады);
- аудиалдар (негізінен есту арқылы, "ауызша");
- кинестеттер (негізінен қозғалыс пен жанасу арқылы қабылдайды).

Темперамент бойынша:

- сангвиник, холерик, флегматикалық немесе меланхолик;
- экстраверт немесе интроверт;
- циклотимик немесе шизотимик;
- тұрақты, истероидты немесе невротикалық.

Ақпаратты қабылдау жылдамдығы бойынша:

- жылдам әрекет ететін;
- баяу әрекет ететін.

Ақпаратты игеру тереңдігі, сапасы, деңгейі бойынша:

- көп нәрсені игеру, бірақ таяз және қысқа ("жоғарғы көзқарастар");
- бір нәрсені игеру, бірақ сапалы және біржола ("Мұқият").

Оқуға деген ынта дәрежесі бойынша:

- оқуға, мектепке, жаңасын түсінуге және т. б. қызығушылық танытқандар.;
- немқұрайлы – "кем дегенде кастрюльді атаңыз, тек пешке салмаңыз";
- белсенді оқығысы келмейтіндер.

Қызметтің жетекші түрлерінің біріне БЕЙІМДІЛІК БОЙЫНША:

- "адам-машина" жүйесінде;
- "адам белгісі" жүйесінде;
- "адам-көркем образ" жүйесінде;
- "адам-табиғат" жүйесінде;
- "адам-адам" жүйесінде.

Коммуникативті қасиеттері бойынша:

- белсенді коммуникант – басқаларға бағытталған "компанияның жаны";
- пассивті коммуникант-өзіне қараған" тыңдаушы, мойындаушы, көкірекше";
- қарым-қатынасқа бейім емес - "адамгершілікке жатпайды".

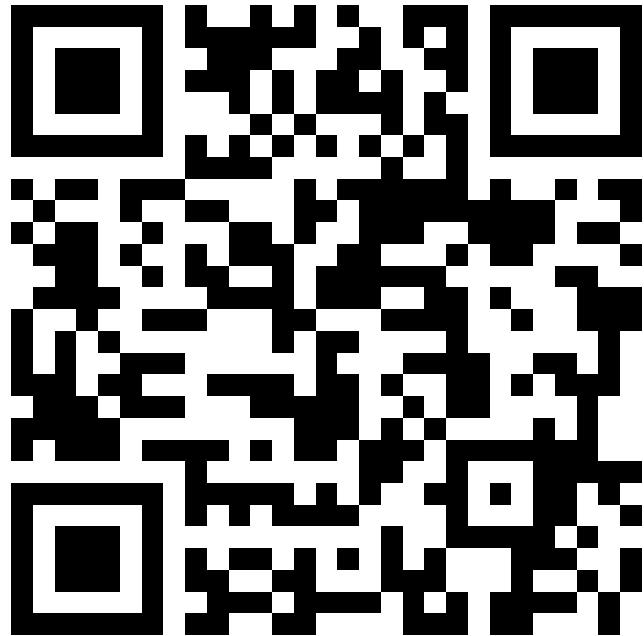
Осы оқу пәніне қабілеті бойынша:

- дарынды;
- қабілетті;
- орташа қабілеттер;
- қабілетсіз.

Ұсыныс дәрежесі бойынша:

- ұсынылған (күшті немесе әлсіз);
- құлықсыз.

Әдістемелік ұсыным

НАЗАР АУДАРҒАНДАРЫҢЫЗҒА РАҚМЕТ